

Микола Лисенко

2002 рік – це рік 160-ти річчя з дня народження і 90-річчя від дня смерті.

Микола Лисенко народився 22 березня 1842 року в селі Грінки, нинішнього Глобинського району Полтавської області.

М.Лисенко – український композитор, піаніст, диригент, суспільний діяч. Засновник національної композиторської школи.

Музику почав вивчати з 5 років, спочатку під опікою матері. У 1852-1855 роках навчався в одному з Київських пансіонів, у 1855-1859 – у Харківській гімназії. У 1859 році поступив на природничий факультет Харківського університету, через рік перейшов у Київський університет, який і закінчив у 1865.

Продовжував заняття з фортепіано: в Києві під керівництвом А.Панчіні, в Харкові – М.Дмитрієва. Проводив велику роботу зі збирання українських народних пісень, був одним з керівників

любительського студентського театру. В Києві Лисенко організував студентський хор, що виконував в його обробці українські народні пісні. В 1865-67 був мировим посередником в Таршанському повіті Київської губернії.

В 1867-69 вивчав композицію у Києві у Ф.Ріхтера і В.Папперіца та фортепіано у Е.Вензеля і К.Рейнеке в Лейпцігській консерваторії. Тут почав працю над великим циклом сольних і хорових творів. У 1868 році з'явився перший значний музичний твір "Заповіт" (для соліста, хору і фортепіано). "Музика до "Кобзаря" Т.Шевченка" (перша серія, 13 номерів, надрукована в Лейпцигу у 1868), опублікований 1 випуск "Збірника українських пісень" (40 пісень) в обробці для голосу і фортепіано.

З 1869 року Лисенко жив у Києві. Виступав в концертах Київського відділення Російського Музичного Товариства, був членом його дирекції, викладав фортепіано в музичній школі. Пізніше, не поділяючи поглядів більшості керівництва Російського Музичного Товариства на роль і завдання мистецтва, Лисенко порвав з цією організацією.

В 1872 році Лисенко написав перший закінчений сценічний твір – народну оперу "Чорноморці" (Лібрето М.П.Старицького, за Я.Кухаренком). В 1873 році Лисенко створив оперу "Різдвяна ніч"(за М.Гоголем, постановка у 1874 в Києві; друга редакція – у 1882 році) і записав репертуар кобзаря Остапа Вересая, випустив реферат "Характеристика музичних особливостей малоросійських дум і пісень, які виконує кобзар Вересай". Ця робота поряд з іншими теоретичними працями композитора ("Дума про Хмельницького і Барабаша", 1888; "Про торбан і музику пісень Відверта", 1892; "Народні музичні інструменти на Україні, 1894) відіграли велику роль у становленні і розвитку української музичної фольклористики. Разом з українським фольклористом О.Русовим Лисенко здійснив поїздку слов'янськими країнами, записав сербські, хорватські, македонські народні пісні.

В 1874-76 роках Лисенко був в Петербурзі, удосконалював свою майстерність під керівництвом М.А.Римського-Корсакова, познайомився з М.П.Мусоргським, А.П.Бородіним, В.В.Стасовим. Під час перебування в Петербурзі хор любителів під керівництвом композитора пропагував українські і давньослов'янські народні пісні. Лисенко виступав як піаніст, організовував концерти кобзаря О.Вересая.

В 1876р. Лисенко повернувся до Києва і продовжував цікаву творчу і суспільну діяльність, збирав і обробляв народні пісні (опубліковано 7 випусків пісень для голоса з фортепіано, 12 хорових десятків, кілька обрядових циклів, багато пісень) в 1883 з'явилася опера "Утоплениця" за М.Гоголем, в 1888 – дитяча опера "Коза-дереза", в 1889 – один з найпопулярніших творів композитора – опера "Наталка Полтавка" (текст І.Котляревського). У 80-90-х Лисенко працював над найбільшим своїм твором – народно-музичною драмою "Тарас Бульба", що відтворила в яскравих художніх образах картини боротьби українського народу проти загарбників. Для дітей написані опери "Пан Коцький", 1891, "Зима і весна", 1892. Важливе місце в українській музиці зайняла опера "Енеїда", 1910. Останній великий твір – одноактна лірико-фантастична опера "Ноктюрн". Лисенко – один з визначних інтерпретаторів "Кобзаря" Т.Шевченка в музиці. На тексти поета створив більше 80 творів – пісні, романси, ансамблі, хори, хорові поеми, кантати (поема "Янус", кантати "Б'ють пороги", "Радуйся, ниво неполита", "На вічну пам'ять Котляревському"). Лисенко писав також вокальні твори на слова І.Франка, Лесі Українки, М.Старицького, О.Олеся, С.Руданського, М.Вороного, Г.Гейне, А.Міцкевича.

Лисенко – засновник ряду інструментальних жанрів української музики, автор симфонії, квартету і струнного тріо. Дуже великою є фортепіанна спадщина композитора (більше 50 творів). До найкращих творів, відзначених самобутніми рисами національного інструментального стилю, відносяться дві рапсодії, "Українська сюїта" (у формі старовинних танців), 2 концертних полонези, соната, "Героїчне скерцо".

Композитор організовував поїздки з хором містами України у 1893, 1897, 1899, 1902, які сприяли розвитку любительського хорового співу. В 1904 році з ініціативи Лисенка була відкрита в Києві музично-драматична школа (з 1918 року музично-драматичний інститут ім. М.Лисенка). У 1905 році Лисенко очолював музичне товариство "Боян". В 1908 заснував і очолював "Український клуб".

Обробляючи народні пісні Лисенко не робив це примітивно, як те робилося до нього, а спробував знайти в них суть музичного епоху українців. Він перший спробував зробити класифікацію українських народних пісень, розвинути в них гармонію.

Микола Лисенко помер у Києві 24 жовтня 1912 року.

Матеріал підготувала подруга Леся Скорик (Дніпропетровський осередок)